

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:183

av Betty Malmberg (M)

Arkeologiska utgrävningar hinder för utvecklingen på landsbygden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av kostnadsansvaret vid arkeologiska utgrävningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö; så inleds den första paragrafen i kulturminneslagen. Kulturvård är viktigt och det är få som motsätter sig den höga ambition som Sverige håller på området. Att få kulturvården att samverka bättre med det omgivande samhället är däremot viktigt. Vid exploatering av mark inför byggnation eller utökning av verksamhet ställs många intressanta projekt på spel eftersom kostnaderna för arkeologiska utredningar är höga, men också för att de ska betalas av exploitören och eftersom tiden från ansökan till genomförande kan vara orimligt lång.

I Östergötlands län till exempel finns ca 60 000 kända fornlämningar. Det är därmed ett av Sveriges rikaste län, sett till antal fornlämningar. Detta är naturligtvis en riktig skatt, inte minst för kulturhistorien och turismen, men i samband med att östgötska företagare vill utöka sin verksamhet är den kulturella rikedom mest till förfång. Vid nybyggnation av till exempel en ladugård är det många företagare som uttrycker det absurda i situationen att de ska stå för en kostnad som de sedan inte kan få någon som helst nytta av. Många nyinvesteringar och potentiella företagsutvecklingar blir därför

aldrig av, vilket är ett allvarligt hot mot bland annat antalet arbetstillfällen, inte minst på landsbygden.

Enligt uppgift finns en möjlighet för mindre arbetsföretag att få bidrag för arkeologiska undersökningar och övriga åtgärder enligt 2 kap. 13 § lagen om kulturminnen m.m.

Såvida beslutet är följden av en myndighets beslut eller någon annan tvingande omständighet, och innebär förändringar i nyttjandet av en byggnad, en anläggning eller ett markområde. Hur begreppet ”mindre arbetsföretag” definieras är dock inte helt lätt att förstå. Enligt RAÄ:s ”Vägledning för tillämpning av Kulturminneslagen” framgår att som arbetsföretag av mindre omfattning får anses bl.a. företag som innebär mindre förändringar i nyttjandet av en byggnad, en anläggning eller ett markområde. En liknande definition finns i allmänna råd från 1994

(<http://www.raa.se/publicerat/917192941x.pdf>) där det också framgår att detta kan motsvara ett jordbruksföretag, utan fast anställd personal med 50–70 ha åker och bete samt 40 mjölkkor. Om detta är praxis och den gängse definitionen också idag, torde det vara ytterligt få lantbruksföretagare som kan komma ifråga för dessa bidrag.

En översyn av kostnadsansvaret vid arkeologiska utgrävningar får därför ses som viktigt att genomföra. I synnerhet som rapporten från Brå (Brott under ytan, februari 2007) slår fast att de flesta brott mot fornminneslagen beror på slarv vid jord- och skogsbruk eller annan exploatering av mark. Skälen anges vara okunskap, tidspress och effektivitetskrav. Riksantikvarieämbetet konstaterar att myndigheterna måste bli bättre på att samarbeta med markägare och exploatörer genom bättre information och tydlighet om vilka regler som gäller. Detta är säkert nog så viktigt, men att kostnadsansvaret också är en viktig faktor i sammanhanget kan ingen bortse från.

Med hänvisning till ovanstående bör därför riksdagen ge regeringen tillkänna behovet av en översyn av hur kostnadsansvaret fördelas vid arkeologiska utgrävningar.

Betty Malmberg (M)